

mycken senare forskning starka perspektivet av kontinuitet med förreformatorisk teologi och praxis. Påfallande är även den starka betoningen av skillnaden mellan katolsk och luthersk mässa. Kanonbönen och offertankar ses som definierande för förreformatorisk och katolsk mässa och borttagandet av kanonbönen blir därmed omdefinierande av hela massan, och själva beteckningen mässa för en luthersk nattvard framställs som närmast vilseförande.

Sammanfattningsvis målas överensstämmelser och skilljaktigheter upp i en mängd ämnen. Inkarnationen är här som i boken i övrigt ett tema som återkommer i tolkningen av teologiska positioner; både katolsk representationsteologi och Calvins helgelselära ses i ljuset av inkarnationen. De snabba penseldragen be-handlar ämnen som elementen och den materiella världen i stort, Kristi kropp och dess eventuella begränsningar i tid och rum, Kristi närvaro i dess olika betydelser, prästernas roll i nattvardsfirandet, kommunionens påverkan på kommunikanten, åminnelsen och Kristi närvaro i ett tidsperspektiv, samt det liturgiska handlandet och om därvid tonvikten lades exempelvis vid handlingen i sin helhet med dess yttre omständigheter, den verbala korrektheten eller det prästerliga liturgiska handlandet. I dessa stundom djärva och tankeväckande sidor anas dock även problemet att påvisa skillnader mellan kyrkor som kanske ibland lika väl kunde vara skillnader inom kyrkor.

Den som försöker skildra en mångfacetterad debatt väcker lätt själv debatt. När Palmer Wandel t.ex. hävdar att lutheraner och reformerta var överens gentemot katoliker om att endast den troende kommunicantens ande får näring av Kristi kropp, inte kommunicantens fysiska kropp, så är det inte endast ett diskutabelt yttrande — det visar också på hur många frågor ur reformationens debatt inte borde så lätt som idag betraktas som avgjorda eller ointressanta. Lidelsen att försöka fixera tankar och dessas avspeglade i praxis är den drivkraft som i slutänden gör att även om invändningar kan riktas mot detaljer i denna bok är dess ärende viktigt och dess förtjänster överskyler alla dess eventuella brister.

Martin Bergman

Resuméer av doktorsavhandlingar

Tomas Orylski: *Migrations du croire chez Michel de Certeau*. 227 sid. CTR, Lunds universitet, Lund 2007.

I denna doktorsavhandling undersöks Michel de Certeaus analyser av tron såsom de presenteras i hans litterära produktion. Den franska substantivformen «le croire» översätts till svenska med «tron», vilket mot-

svaras exempelvis av de engelska uttrycken «belief» eller «believing». Tomas Orylskis tes är, och detta utgör arbetets originalitet, att det finns ett samband mellan Certeaus analys av tron («le croire») och en attityd av migration, förflyttning, vandring och existentiellt sökande i hans skrifter. Detta samband rör, enligt avhandlingsförfattaren, även Certeaus personliga liv i så måtto att han vandrar från en vetenskaplig disciplin till en annan. Studie har till uppgift att rekonstruera och diskutera detta komplex av trons vandringar («migrations du croire») och även öppna Certeaus analyser för trons förflyttningar som uppstår idag, också i ett svenskt sammanhang vad beträffar religiös praxis («pratiques religieuses») och trons språk («langages du croire»).

Tommy Wassermann: *The Epistle of Jude: Its Text and Transmission (ConBNT 43)*. xvi + 368 + xvi sid. Almqvist & Wiksell, Stockholm 2007.

Wassermanns avhandling behandlar Judasbrevets text-historia. För första gången redovisas ett fullständigt källmaterial till Judasbrevet i form av 560 grekiska handskrifter i en textkritisk apparat. Talrika nya varianter kommer i dagen och redan kända får utökat stöd. Författaren ställer både gamla och nya frågor till källmaterialet. Förutom det traditionella målet att rekonstruera den «ursprungliga texten» undersöks textvittnena för sin egen skull, såsom fönster in i sin samtid med egna unika historier att berätta om de människor som kopierat, ägt och använt dem. De tidigaste manuskripten studeras ingående (P⁷² och P⁷⁸ från ca 300 e.Kr.). Boken inkluderar bilder och transkriptioner av dessa och andra värdefulla hss.

Författaren utreder även det litterära förhållandet mellan 2 Pet och Judas samt hur dessa två texttraditioner fortsatt kommit att påverka varandra. Resultaten visar att skrivare i liten grad harmoniserat till parallelltexten; P⁷² och Codex Vaticanus (B 03) saknar helt harmonisering.

I anslutning till den textkritiska apparaten följer en diger textkommentar av allmänt exegetiskt intresse där över 100 textkritiska problem och intressanta textvarianter kommenteras. En innovation i sammanhanget är det nya rankingsystem av mer deskriptiv art än tidigare motsvarigheter som tillämpas.

2007 -06- 20